

Αποτίμηση 1^{ης} φάσης Πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Το Πιλοτικό πρόγραμμα εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση υλοποιείται από την Παιδαγωγική Ομάδα για την προώθηση της Παιδαγωγικής Φρενέ στην Ελλάδα «Σκασιαρχείο. Πειραματικοί ψηλαφισμοί για ένα σχολείο της κοινότητας» σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Το Πιλοτικό πρόγραμμα, συνολικής διάρκειας 120 ωρών, είναι διετές και περιλαμβάνει τρεις φάσεις:

1^η φάση (1^ο έτος) : επιμόρφωση

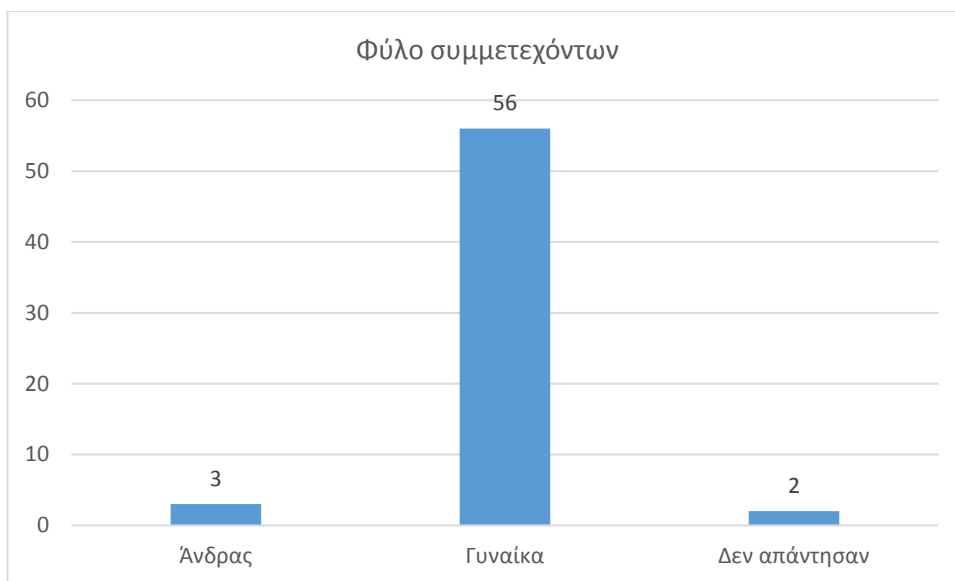
2^η φάση (2^ο έτος -1^ο τετράμηνο) : εφαρμογή, ανταλλαγή εμπειριών

3^η φάση (2^ο έτος – 2^ο τετράμηνο): συγγραφή μονογραφιών, διάχυση αποτελεσμάτων.

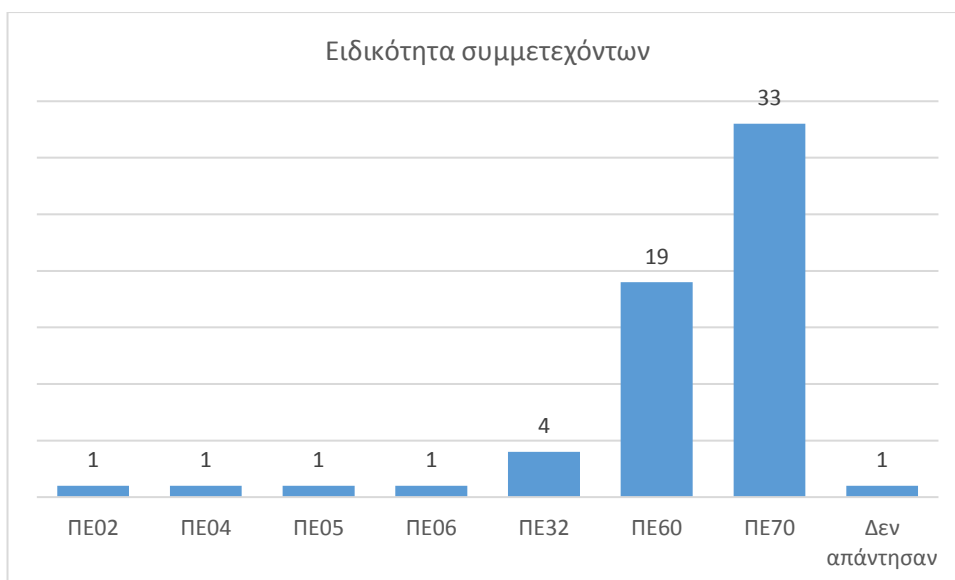
Στο Πιλοτικό Πρόγραμμα συμμετέχουν συνολικά 120 εκπαιδευτικοί.

Παρακάτω παρουσιάζεται η αποτίμηση της 1^{ης} φάσης δηλαδή της φάσης επιμόρφωσης. Σημειώνεται ότι η επιμόρφωση προσφέρθηκε από επιμορφωτική ομάδα που αποτελείται από εκπαιδευτικούς της παιδαγωγικής ομάδας «Το Σκασιαρχείο», πανεπιστημιακούς από τρία πανεπιστήμια της χώρας (Αθηνών, Πελοποννήσου και Βόλου), Γάλλους πανεπιστημιακούς από το Διεθνές Δίκτυο Φρενέ, και από το στελεχικό δυναμικό πολιτιστικών /πνευματικών φορέων όπως το Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, το Νεανικό Πλάνο/Κάμερα Ζιζάνιο και το European School Radio.

Στην αξιολόγηση της 1^{ης} φάσης του Προγράμματος – φάσης επιμόρφωσης- συμμετείχαν εξήντα ένας (61) εκπαιδευτικοί, η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων (56 – 91,8%) ήταν γυναίκες (βλ. γράφημα 1) εκπαιδευτικοί και κυρίως της προσχολικής και δημοτικής βαθμίδας (βλ. γράφημα 2). Ως προς τα έτη υπηρεσίας, τα αποτελέσματα αποτυπώνουν μεγάλο βαθμό εκπαιδευτικής – διδακτικής εμπειρίας των συμμετεχόντων με το 77% να δηλώνει περισσότερα από έντεκα (11) έτη υπηρεσίας και περίπου ένας στους τρεις με περισσότερα από είκοσι ένα (21) έτη υπηρεσίας (βλ. γράφημα 3).

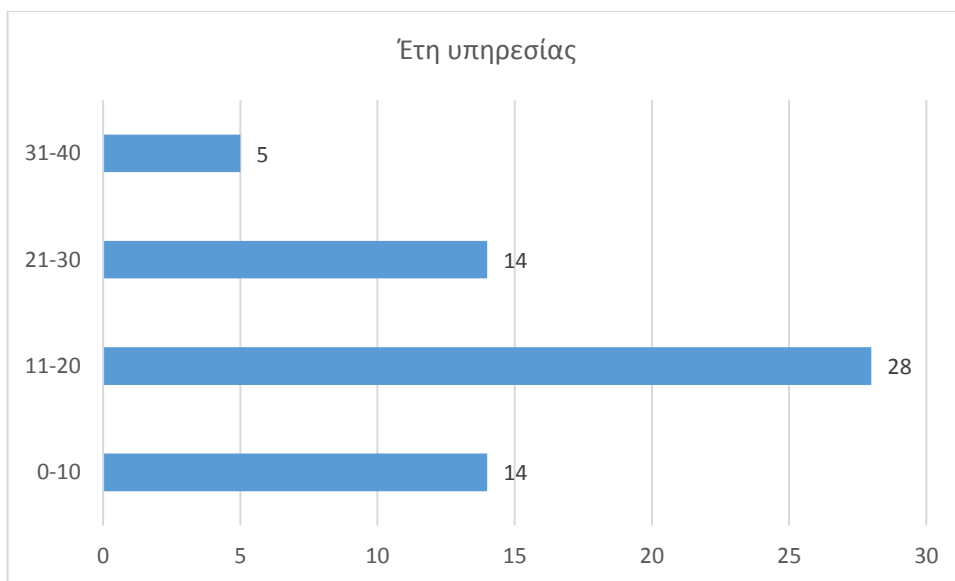

Γράφημα 1: Απόλυτες συχνότητες των συμμετεχόντων, ανά φύλο, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 2: Απόλυτες συχνότητες των συμμετεχόντων, ανά ειδικότητα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Σύμφωνα με τα δεδομένα στον πίνακα 1 οι συμμετέχοντες στην αξιολόγηση προέρχονται από τέσσερις ομάδες επιμόρφωσης (μία με τους εκπαιδευτικούς της προσχολικής, δύο με τους εκπαιδευτικούς της δημοτικής και μία με τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) εκ των οποίων το 61% παρακολούθησε το σύνολο του προγράμματος και το 26% ένα μέρος αυτού.

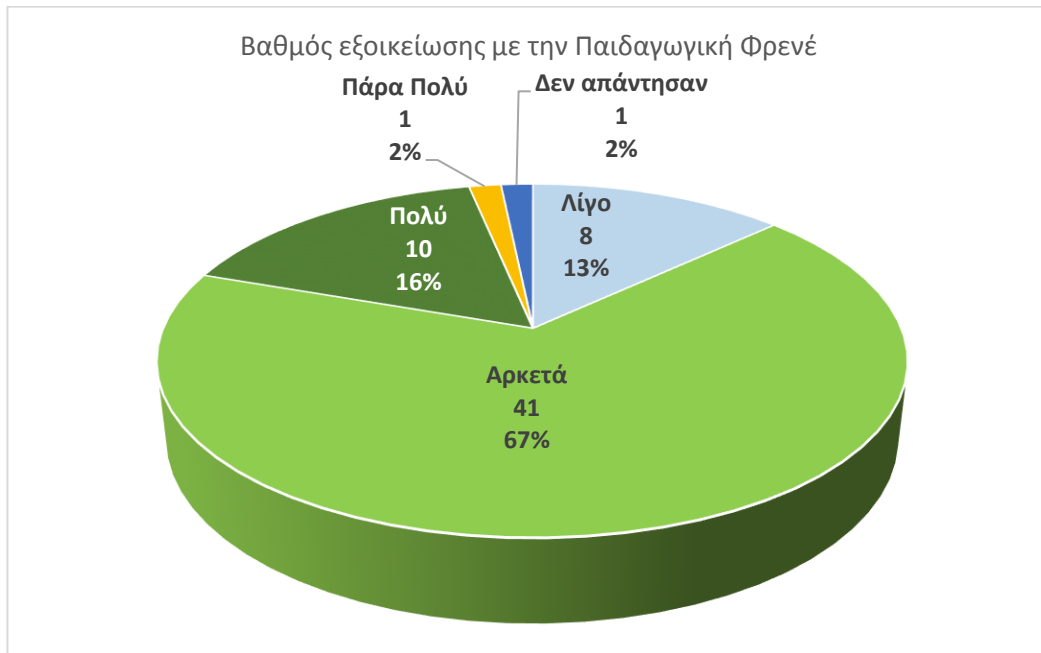
Γράφημα 3: Απόλυτες συχνότητες των συμμετεχόντων, ανά έτη υπηρεσίας, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Πίνακας 1: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ανά ομάδα επιμόρφωσης, παρακολούθησης και συμμετοχής στην αξιολόγηση, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

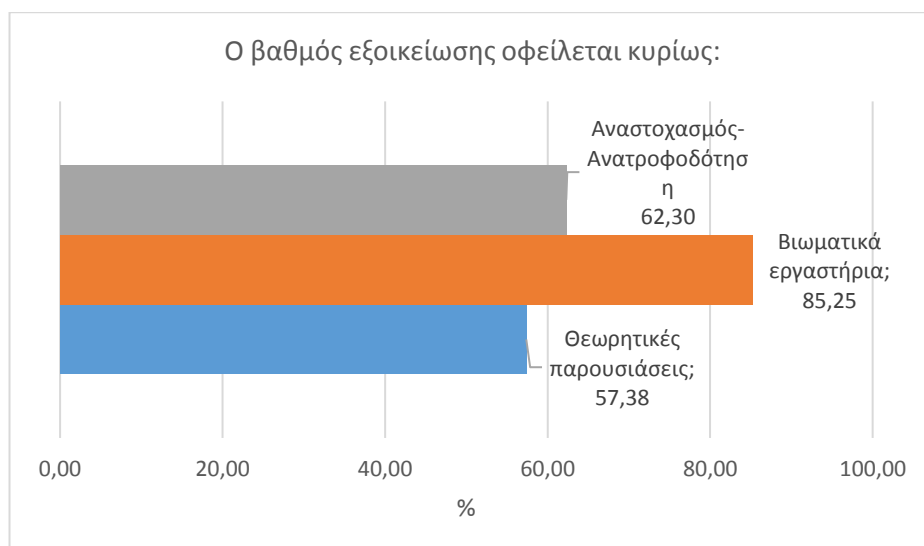
Ομάδα επιμόρφωσης		
	<i>ν</i>	<i>%</i>
<i>Προσχολική</i>	18	29,5
<i>Δημοτική Α</i>	24	39,3
<i>Δημοτική Β</i>	13	21,3
<i>Δευτεροβάθμια</i>	2	3,3
<i>Δεν απάντησαν</i>	4	6,6
<i>Σύνολο</i>	61	100,0
Παρακολούθηση		
<i>Όλο το επιμορφωτικό πρόγραμμα</i>	37	60,7
<i>Μέρος του προγράμματος</i>	16	26,2
<i>Δεν απάντησαν</i>	8	13,1
<i>Σύνολο</i>	61	100,0
Συμπλήρωση ερωτηματολογίων αξιολόγησης		
<i>1ου τριμήρου</i>	13	21,3
<i>2ου τριμήρου</i>	4	6,6
<i>1ου και 2ου τριμήρου</i>	34	55,7
<i>Δεν απάντησαν</i>	10	16,4
<i>Σύνολο</i>	61	100,0

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο Πρόγραμμα φαίνεται ότι οι περισσότεροι (67%) γνώρισαν και εξοικειώθηκαν «αρκετά» με το γενικό πλαίσιο της Παιδαγωγικής Φρενέ αλλά μόνο το 18% (επιλογές «πολύ» και «πάρα πολύ»

του γραφήματος 4) δηλώνουν υψηλό βαθμό εξοικείωσης με αυτή. Βασικός παράγοντας του βαθμού εξοικείωσης, όπως φαίνεται και στο γράφημα 5, αποτελεί τόσο η συμμετοχή τους στα βιωματικά εργαστήρια (85,25%) όσο και ο αναστοχασμός-ανατροφοδότηση (62,30%), ενώ η πραγματοποίηση θεωρητικών παρουσιάσεων λαμβάνει μικρότερο ποσοστό (57,38%).

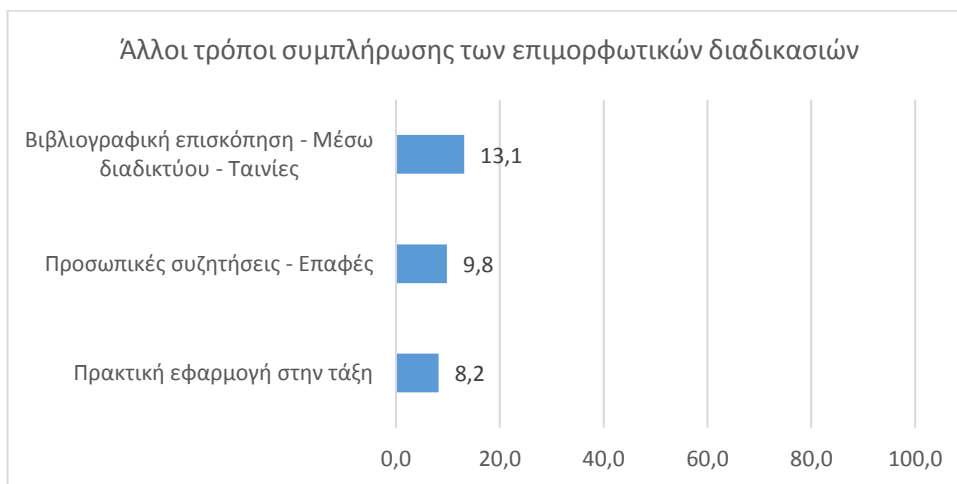

Γράφημα 4: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς το βαθμό εξοικείωσης με την Παιδαγωγική Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 5: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τους λόγους στους οποίους οφείλεται η εξοικείωση με την Παιδαγωγική Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Οι προβλεπόμενες επιμορφωτικές διαδικασίες συμπληρώθηκαν από τους ίδιους τους συμμετέχοντες με «βιβλιογραφική επισκόπηση, αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο και την παρακολούθηση σχετικών ταινιών», ενώ ένας στους δέκα (1/10) δήλωσε επιπλέον τις «συζητήσεις-επαφές» και την «πρακτική εφαρμογή στην σχολική τάξη» στην οποία εργάζονται (βλ. γράφημα 6).

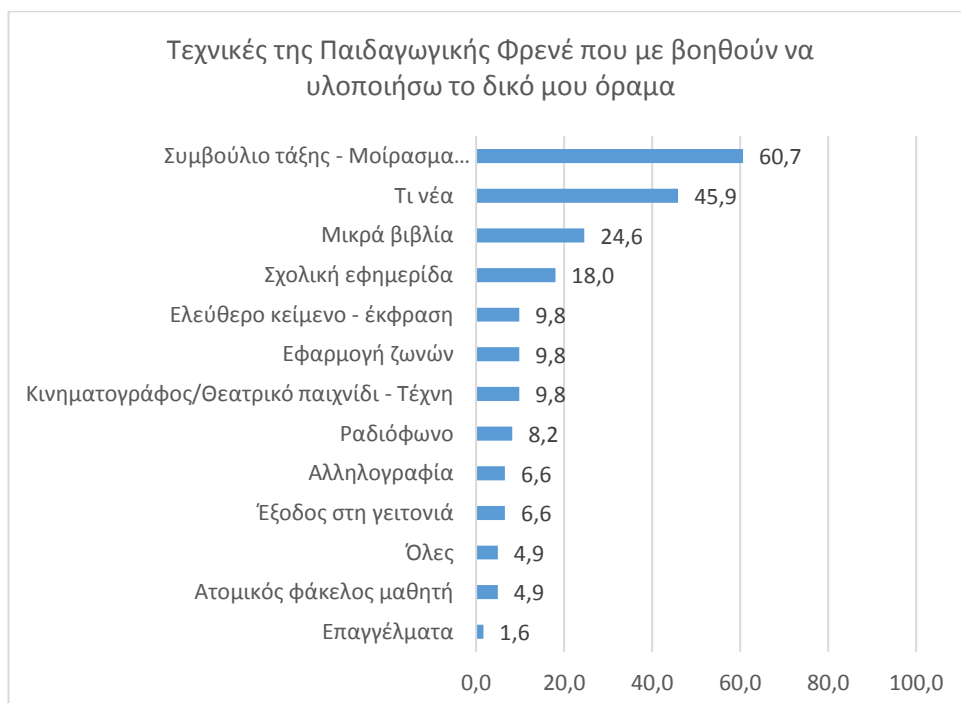
Γράφημα 6: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις προτάσεις συμπλήρωσης των επιμορφωτικών διαδικασιών, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα δηλώνουν ότι οι «πρωτοβουλίες του μαθητή, η αυτενέργεια και η συνεργατικότητα» αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο της Παιδαγωγικής Φρενέ για την υλοποίηση του δικού τους οράματος για στην Εκπαίδευση (βλ. γράφημα 7) ενώ τρεις στους δέκα (3/10) επισημαίνουν παράλληλα και το «σεβασμό στα δικαιώματα του παιδιού εντός ενός δημοκρατικού περιβάλλοντος» καθώς και την ανάπτυξη της «ελεύθερης έκφρασης μέσω δομημένου λόγου». Με μικρότερα ποσοστά αποτυπώνονται οι δηλώσεις «Αυτοοργάνωση – Συμβούλιο της Τάξης» (το οποίο θα μπορούσε να προσμετρηθεί με την προαναφερόμενη επιλογή της ανάπτυξης δημοκρατικού περιβάλλοντος) και το «άνοιγμα στην κοινότητα».

Οι τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ που θα μπορούσαν κατά κύριο λόγο να στηρίξουν την υλοποίηση του προσωπικού οράματος των συμμετεχόντων για την Εκπαίδευση (βλ. γράφημα 8) είναι: «Συμβούλιο της Τάξης» (60,7%), «Τι Νέα» (45,9%), «Μικρά βιβλία» (24,6%) και «Σχολική Εφημερίδα» (18%).

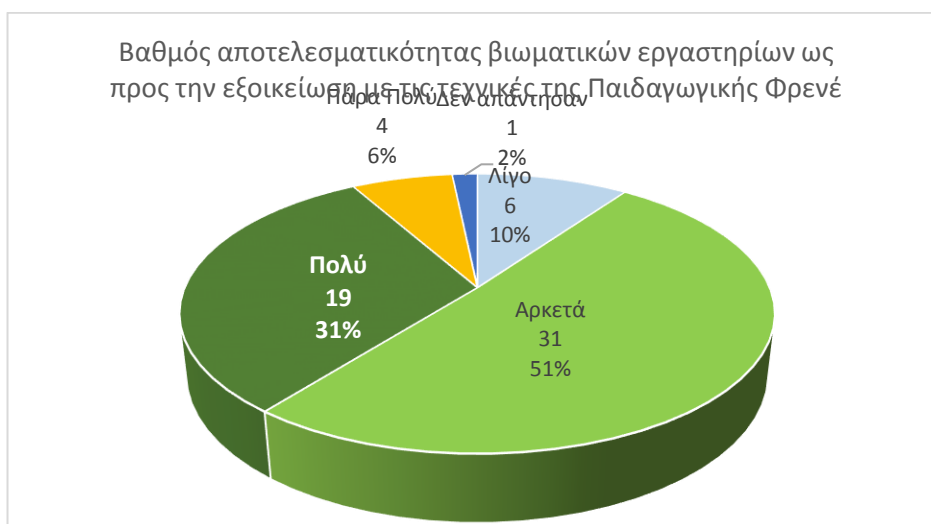

Γράφημα 7: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τα σημαντικά στοιχεία της Παιδαγωγικής Φρενέ για την υλοποίηση του προσωπικού τους οράματος στην Εκπαίδευση, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 8: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ που τους βοηθούν να υλοποιήσουν το προσωπικό τους όραμα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων (βλ. γράφημα 9), τα βιωματικά εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή του Προγράμματος παρουσίασαν αρκετά (επιλογή «αρκετά» 51%) έως πολύ (άθροισμα επιλογών «πολύ» και πάρα πολύ» 37%) υψηλό βαθμό αποτελεσματικότητας ως προς την εξοικείωσή τους με τις τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ και επιπλέον, βάση των αιτιολογήσεων της απάντησής τους (βλ. πίνακα 2) προτείνουν την ενίσχυση της βιωματικής προσέγγισης.

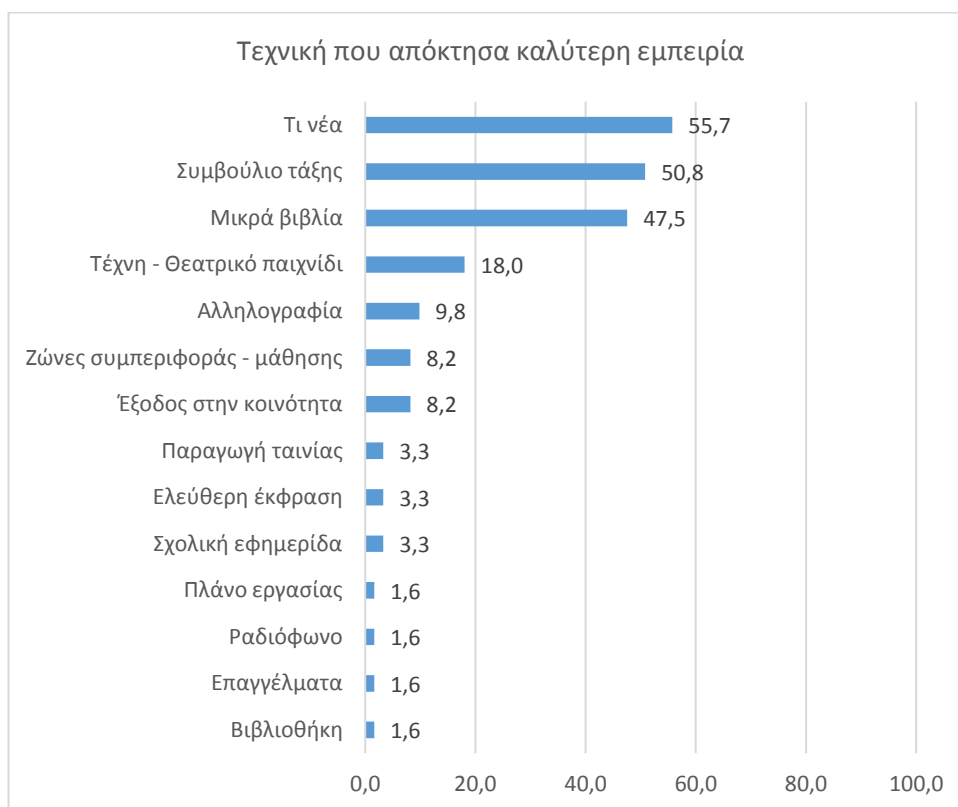
Γράφημα 9: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς το βαθμό αποτελεσματικότητας των βιωματικών εργαστηρίων για την εξοικείωση με τις τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Πίνακας 2: Αριθμοί αναφορών των συμμετεχόντων, ως προς τους λόγους που θεωρούν αποτελεσματικά τα βιωματικά εργαστήρια, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

No αναφορών	Αιτιολόγηση του Βαθμού αποτελεσματικότητας βιωματικών εργαστηρίων ως προς την εξοικείωση με τις τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ
1	Πολύ αν και θα ήθελα περισσότερα βιωματικά εργαστήρια
1	Πολύ γιατί είδα τις δυσκολίες που θα έχω στην τάξη
1	Πολύ γιατί είναι μια προσομοίωση με δυνατότητα πειραματισμού
1	Πολύ γιατί με το θίωμα προχωράς σε βάθος
1	Πολύ γιατί μόνο με τη βιωματική προσέγγιση θα κατανοήσουμε το ρόλο εκπαιδευτικού και μαθητή
1	Πολύ γιατί μπαίνω στη θέση των παιδιών
1	Πολύ καλές εισηγήσεις και εργαστήρια αλλά λίγος ο χρόνος
1	Πολύ λόγω εμπλοκής σε συνεργατικές μορφές μάθησης
6	Πολύ λόγω εφαρμογής βιωματικών πρακτικών
1	Πολύ λόγω ισότιμης συμμετοχής όλων μας
1	Πολύ λόγω της εφαρμογής μιας τεχνικής στην τάξη μας
1	Πολύ, λόγω της δυνατότητας συνδιαμόρφωσης άποψης με ελεύθερη έκφραση και σεβασμό του άλλου
1	Πολύ, λόγω της στάσης επιμορφωτών και των εργαστηρίων
1	Αρκετά γιατί απαιτείται και θεωρητικό υπόβαθρο
1	Αρκετά γιατί τα εργαστήρια μπορούσαν να εφαρμοστούν άμεσα
1	Αρκετά λόγω ανάγκης εξάσκησης
2	Αρκετά λόγω ανάγκης περισσότερων εργαστηρίων
1	Αρκετά λόγω κατανόησης βασικού πλαισίου και τρόπου λειτουργίας
2	Αρκετά λόγω της συμμετοχής και της συνεργασίας

3	Αρκετά, γιατί θα ήθελα κι άλλα βιωματικά εργαστήρια
6	Αρκετά, χρειάζεται περισσότερος χρόνος
1	Αρκετά. Πολύ θεωρία, λίγος χρόνος και μεγάλα τμήματα
1	Λίγο γιατί δόθηκε περισσότερο βάρος στη θεωρία
1	Λίγο γιατί προτιμώ περισσότερη σύνδεση βιωματικών με τη θεωρία
1	Λίγο γιατί τα εργαστήρια δεν ήταν βιωματικά αλλά παρουσιάσεις
1	Λίγο διότι είδα πρακτικές που συναντάς και σε άλλες ημερίδες
1	Λίγο λόγω πίεσης χρόνου στα βιωματικά εργαστήρια
1	Λίγο, ήδη γνώριζα τις τεχνικές
1	Λίγο, λόγω χρόνου

Οι τεχνικές «Τι Νέα», «Συμβούλιο της τάξης» και «Μικρά βιβλία» αποτελούν τις τρεις πρώτες επιλογές των συμμετεχόντων για τις οποίες δηλώνουν ότι αποκτήθηκε μεγαλύτερη εμπειρία (βλ. γράφημα 10) με ποσοστά από 47% έως 56% και ως λόγος απόκτησης αυτής της εμπειρίας, βάσει των αποτελεσμάτων του γραφήματος 11, προκρίνεται η πραγματοποίηση «βιωματικών δράσεων». Αναμενόμενο και σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα ήταν να δηλωθεί ως η πιο αποδοτική διαδικασία από τους επιμορφωτές οι «βιωματικές δράσεις» και οι «συζητήσεις που ακολούθησαν μετά από εισηγήσεις ή/και εργαστήρια» ενώ, αντιστρόφως ανάλογα, η λιγότερο αποδοτική διαδικασία ήταν οι θεωρητικές προσεγγίσεις – εισηγήσεις των επιμορφωτών (βλ. γραφήματα 12 και 13).

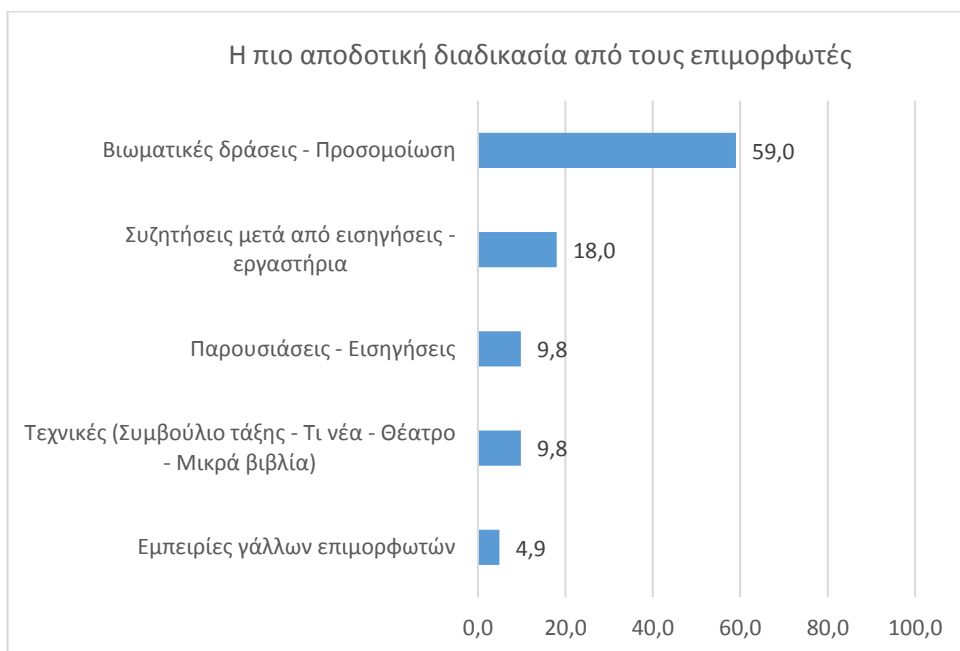

Γράφημα 10: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις τεχνικές για τις οποίες απέκτησαν μεγαλύτερη εμπειρία, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 11: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τους λόγους απόκτησης καλύτερης εμπειρίας των τεχνικών, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

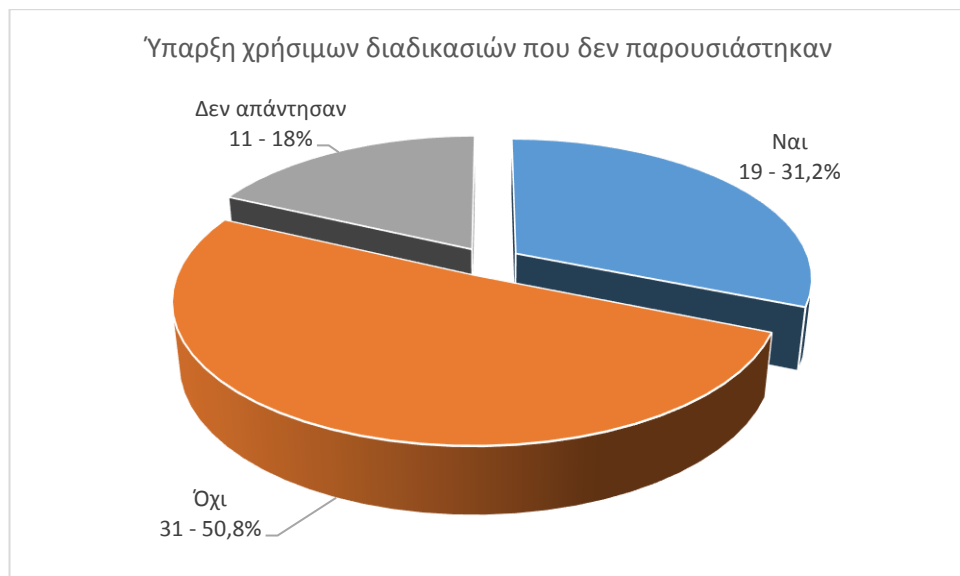

Γράφημα 12: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς την αποδοτικότερη διαδικασία από τους επιμορφωτές, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

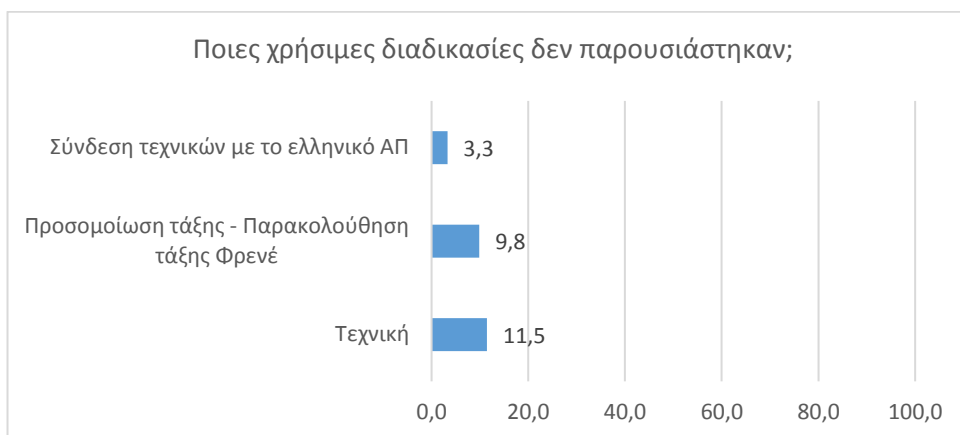

Γράφημα 13: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τη λιγότερο αποδοτική διαδικασία από τους επιμορφωτές,, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Τρεις στους δέκα (3/10) συμμετέχοντες θεωρούν ότι δεν παρουσιάστηκαν χρήσιμες διαδικασίες κατά την εφαρμογή του Προγράμματος και αναφέρουν τις «τεχνικές», την «Προσομοίωση τάξης – Παρακολούθηση τάξης Φρενέ» και τη «σύνδεση τεχνικών με το ελληνικό Α.Π.» (βλ. γραφήματα 14 και 15).

Γράφημα 14: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς την ύπαρξη χρήσιμων διαδικασιών που δεν παρουσιάστηκαν, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

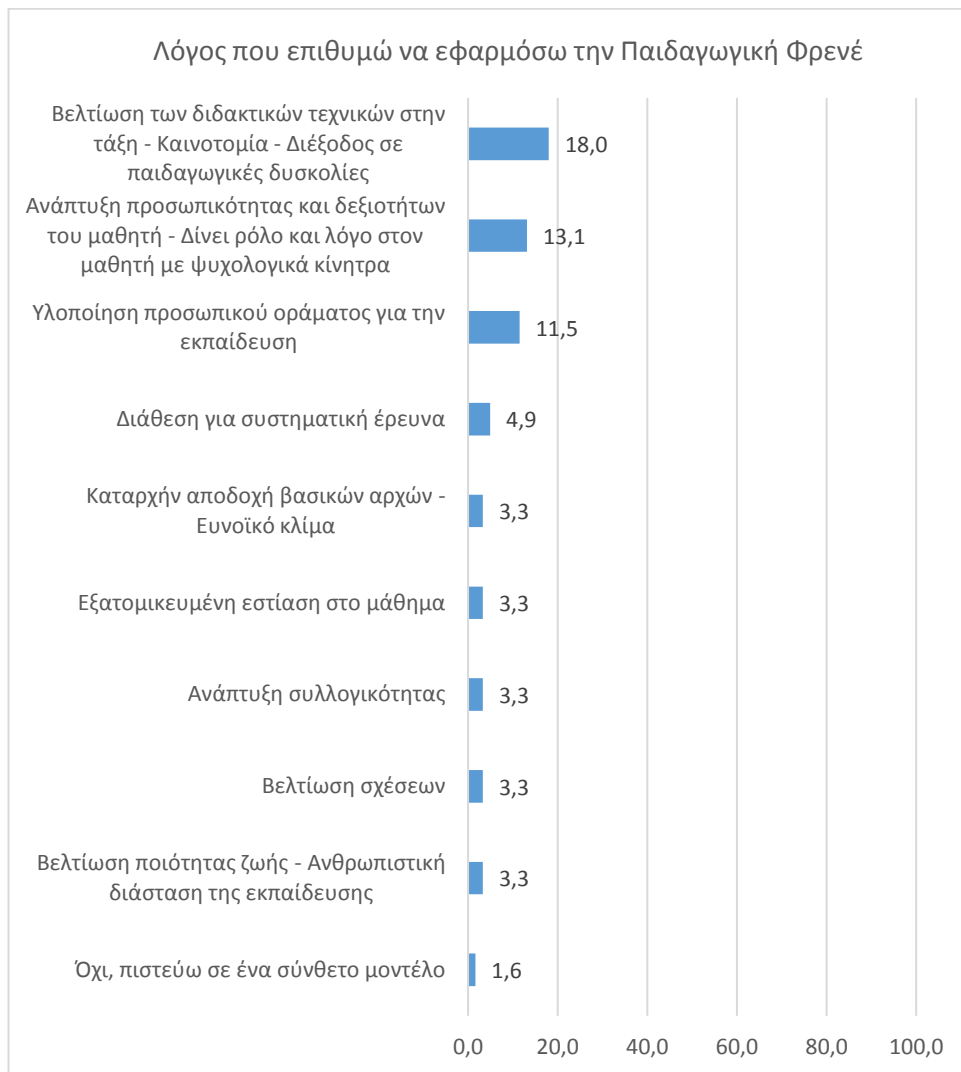

Γράφημα 15: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις χρήσιμες διαδικασίες που δεν παρουσιάστηκαν, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Ενθαρρυντικό στοιχείο και βασικό κριτήριο επιτυχούς διεξαγωγής της πρώτης φάσης του Προγράμματος αποτελεί η δήλωση επιθυμίας εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ από το 93,5% των εκπαιδευτικών που παρακολούθησαν το Πρόγραμμα (βλ. γράφημα 16) προβάλλοντας ως κύριους λόγους τη «Βελτίωση των διδακτικών τεχνικών στην τάξη - Καινοτομία - Διέξοδος σε παιδαγωγικές δυσκολίες» (18%), την «Ανάπτυξη προσωπικότητας και δεξιοτήτων του μαθητή - Απόδοση ρόλου και λόγου στον μαθητή με ψυχολογικά κίνητρα» (13,1) και την «Υλοποίηση προσωπικού οράματος για την εκπαίδευση» (11,5%).

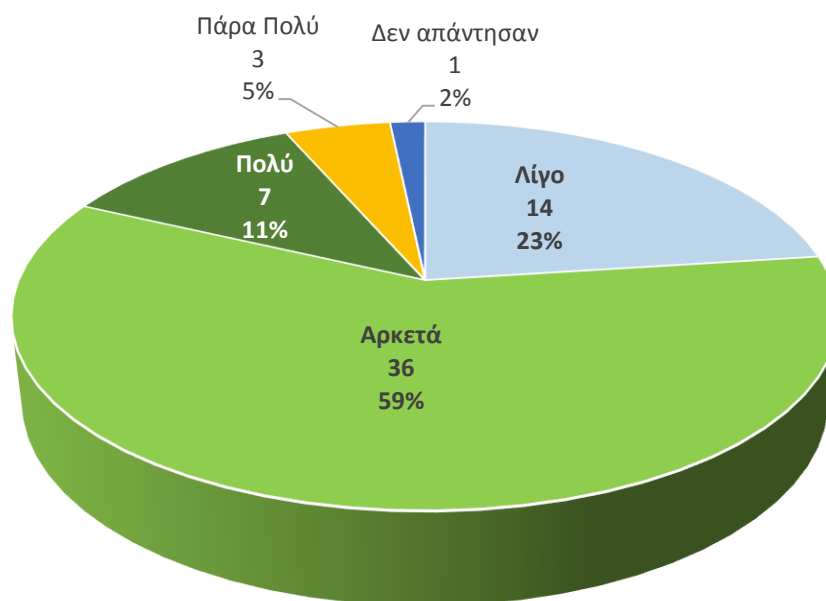
Γράφημα 16: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων ως προς την επιθυμία τους να εφαρμόσουν την Παιδαγωγική Φρενέ του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 17: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τους λόγους που επιθυμούν να εφαρμόσουν την Παιδαγωγική Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

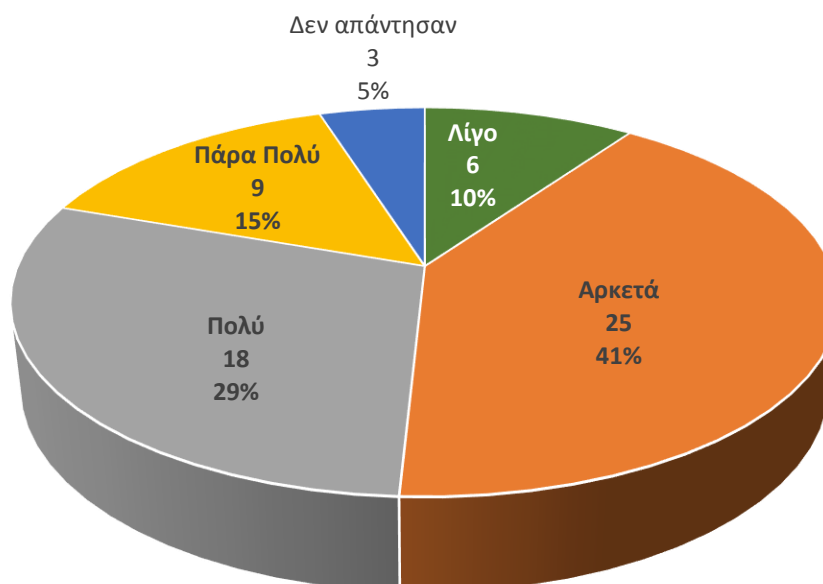
Ως προς το βαθμό ετοιμότητας ένταξης της Παιδαγωγικής Φρενέ και, παράλληλα, το βαθμό εφικτότητας εφαρμογής στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (βλ. γραφήματα 18 και 19), οι συμμετέχοντες, σε ποσοστό 75%, εκφράζουν μια αισιόδοξη προοπτική θεωρώντας ότι αισθάνονται αρκετά έως πάρα πολύ έτοιμοι να εντάξουν την Παιδαγωγική Φρενέ στη διδακτική πράξη και το 85% αυτών θεωρούν ότι στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι εφικτό να ενσωματωθούν οι πρακτικές της παιδαγωγικής αυτής προσέγγισης.

Βαθμός ετοιμότητας ένταξης της Παιδαγωγικής Φρενέ στην διδακτική πρακτική

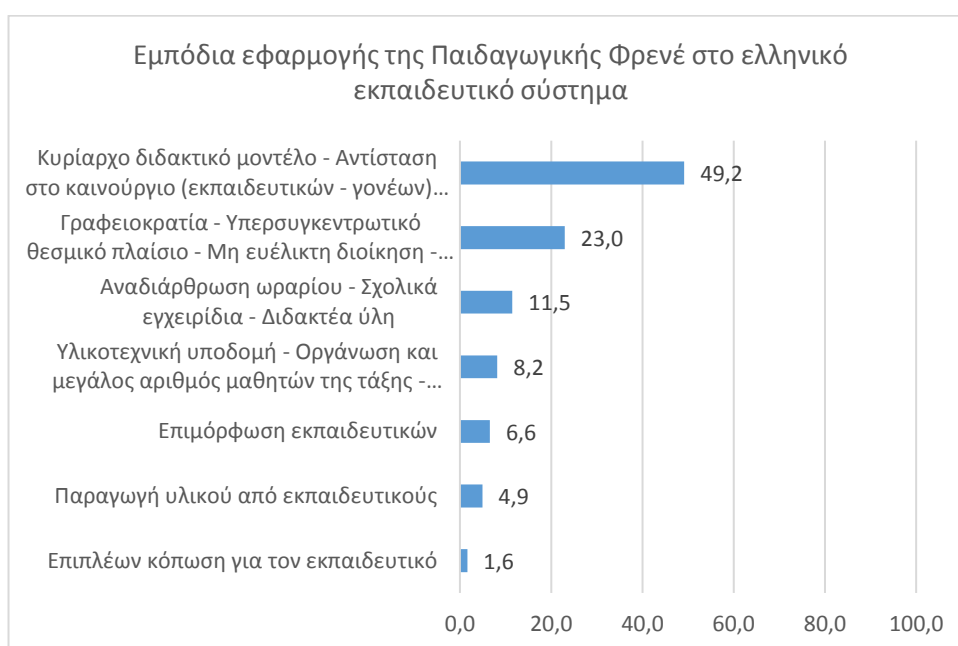
Γράφημα 18: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς το βαθμό ετοιμότητας ένταξης της Παιδαγωγικής Φρενέ στην διδακτική πρακτική, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Βαθμός εφικτότητας εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

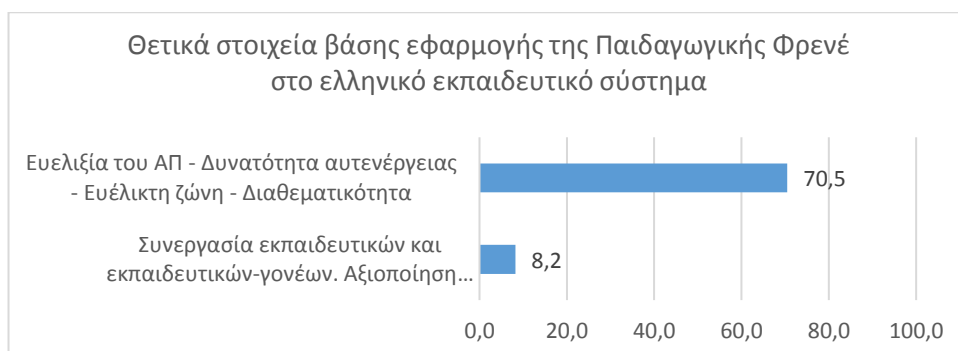

Γράφημα 19: Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς το βαθμό εφικτότητας εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ως κυρίαρχο εμπόδιο για την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα το «Κυρίαρχο διδακτικό μοντέλο - Αντίσταση εκπαιδευτικών - γονέων στο καινούργιο - Μη συνεργασία - "απάθεια" και "βόλεμα"» (49,2%) ενώ το 23% αυτών δηλώνουν τη «Γραφειοκρατία - Υπερσυγκεντρωτικό θεσμικό πλαίσιο - Μη ευέλικτη διοίκηση - Πολιτικές αντιστάσεις» (βλ. γράφημα 20). Όμως, όπως αποτυπώνεται και στο γράφημα 21, η εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ στην Ελλάδα θα μπορούσε να βασιστεί στην «Ευελιξία του ΑΠ - Δυνατότητα αυτενέργειας - Ευέλικτη ζώνη - Διαθεματικότητα».

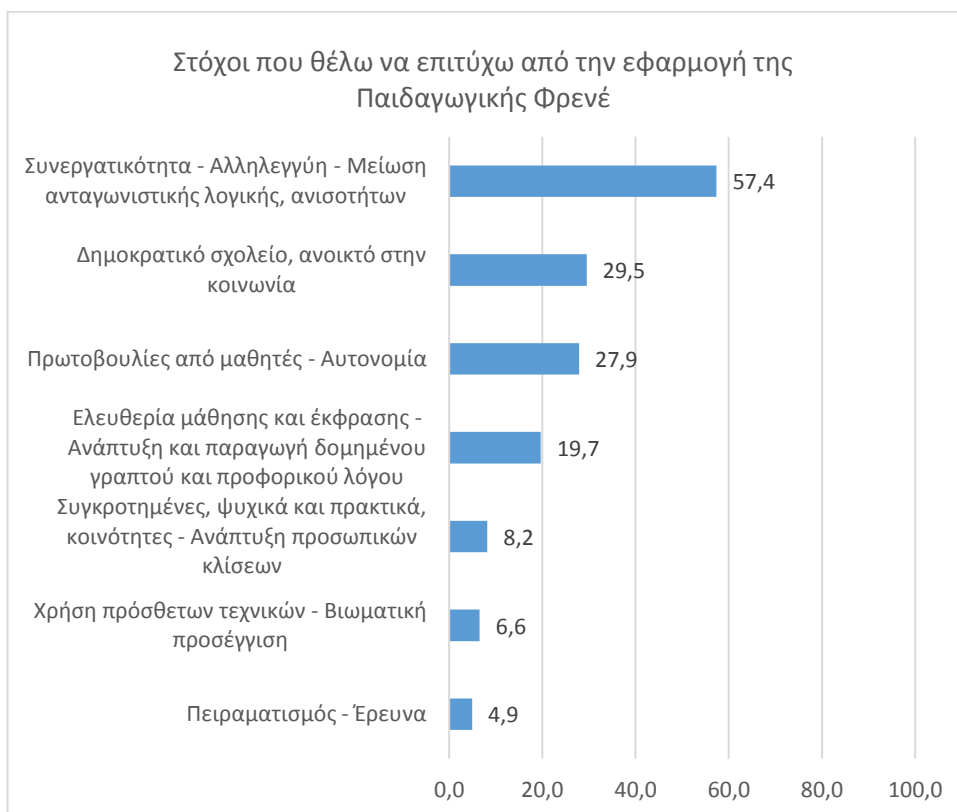

Γράφημα 20: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τα εμπόδια εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

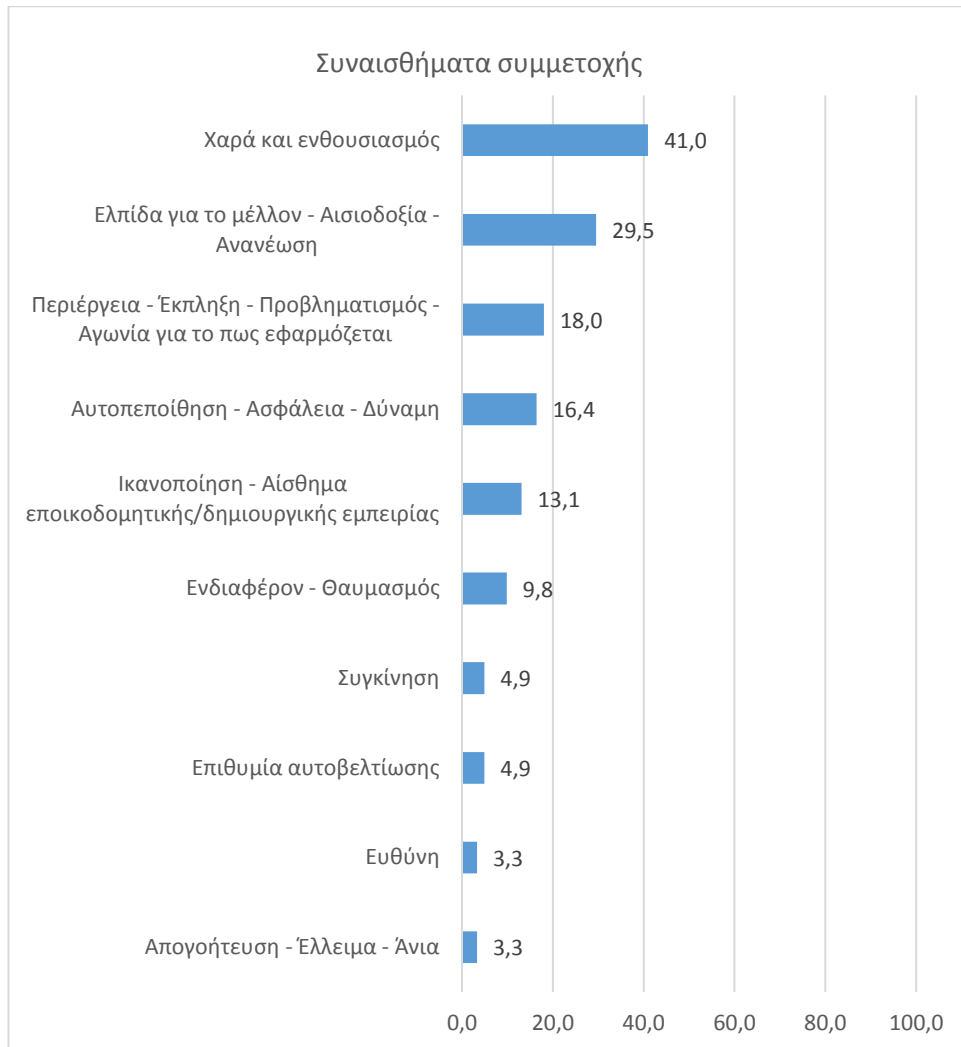
Γράφημα 21: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τα θετικά στοιχεία βάσης εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Βασικοί στόχοι των εκπαιδευτικών, από την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ (βλ. γράφημα 22), είναι η Συνεργατικότητα, η Αλληλεγγύη, η Μείωση της ανταγωνιστικής λογικής, ένα δημοκρατικό σχολείο, ανοικτό στην κοινωνία και η αυτονομία και ελευθερία των μαθητών.

Γράφημα 22: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τους στόχους που θέλουν να επιτύχουν από την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Τα κύρια συναισθήματα των εκπαιδευτικών από τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα (βλ. γράφημα 23) ήταν η «Χαρά και ενθουσιασμός», η «Ελπίδα για το μέλλον - Αισιοδοξία – Ανανέωση», η «Περιέργεια - Έκπληξη - Προβληματισμός - Αγωνία για το πως εφαρμόζεται», η «Αυτοπεποίθηση - Ασφάλεια – Δύναμη» και η «Ικανοποίηση - Αίσθημα εποικοδομητικής/δημιουργικής εμπειρίας».

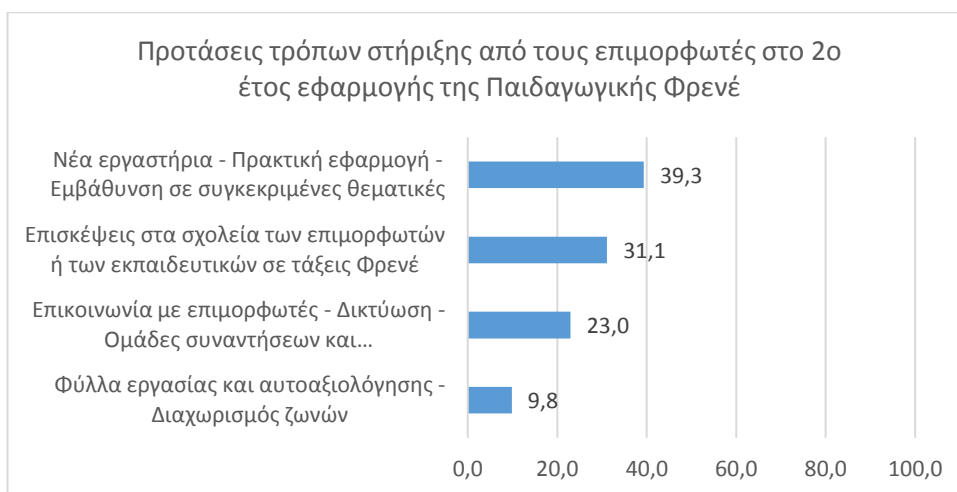
Γράφημα 23: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τα συναισθήματά τους από τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Τέλος, στο πλαίσιο του προγραμματισμού του 2^{ου} έτους εφαρμογής του Προγράμματος οι συμμετέχοντες του 1^{ου} έτους κατέθεσαν και τις προτάσεις τους (βλ. γραφήματα 24 και 25) οι οποίες είναι:

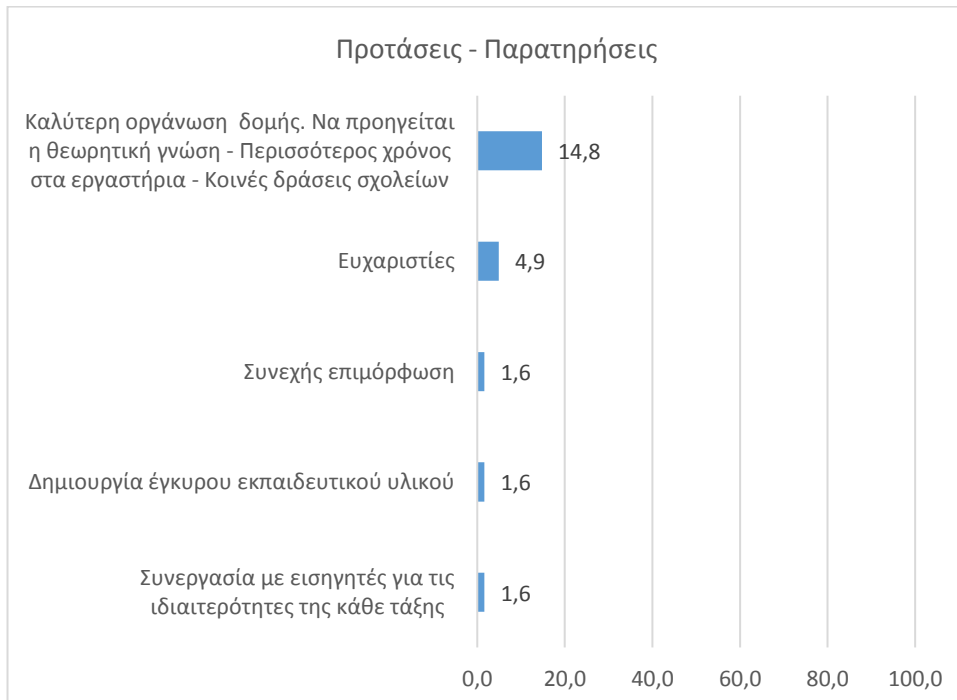
- Νέα εργαστήρια - Πρακτική εφαρμογή
- Εμβάθυνση σε συγκεκριμένες θεματικές
- Επισκέψεις στα σχολεία των επιμορφωτών ή των εκπαιδευτικών σε τάξεις Φρενέ
- Επικοινωνία με επιμορφωτές - Δικτύωση - Ομάδες συναντήσεων και ανατροφοδότησης
- Καλύτερη οργάνωση δομής.

- Να προηγείται η θεωρητική γνώση - Περισσότερος χρόνος στα εργαστήρια
- Κοινές δράσεις σχολείων

Γράφημα 24: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις προτάσεις των τρόπων στήριξης από τους επιμορφωτές στο 2ο έτος εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Γράφημα 25: Σχετικές συχνότητες των συμμετεχόντων, ως προς τις γενικές προτάσεις και παρατηρήσεις τους, του 1ου έτους πιλοτικού προγράμματος εφαρμογής Παιδαγωγικής Φρενέ στη δημόσια εκπαίδευση

Συμπερασματικά

Κατά την αξιολόγηση του 1^{ου} έτος εφαρμογής του Προγράμματος συμμετείχαν εξήντα ένας (61) εκπαιδευτικοί, η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων ήταν γυναίκες και κυρίως της προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης με διδακτική εμπειρία μεγαλύτερη των έντεκα (11) ετών.

Οι συμμετέχοντες στην αξιολόγηση προέρχονται από τέσσερις ομάδες επιμόρφωσης (μία με τους εκπαιδευτικούς της προσχολικής, δύο με τους εκπαιδευτικούς της δημοτικής και μία με τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) εκ των οποίων το 61% παρακολούθησε το σύνολο του προγράμματος και το 26% ένα μέρος αυτού.

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο Πρόγραμμα φαίνεται ότι γνώρισαν και εξοικειώθηκαν «αρκετά» έως «πάρα πολύ» με το γενικό πλαίσιο της Παιδαγωγικής Φρενέ δηλώνοντας υψηλό βαθμό εξοικείωσης με αυτή κυρίως λόγω της συμμετοχής τους στα βιωματικά εργαστήρια και μέσω αναστοχασμού-ανατροφοδότησης, και λιγότερο λόγω της παρακολούθησης των θεωρητικών παρουσιάσεων.

Η επιμόρφωση στάθηκε αφορμή για περαιτέρω βιβλιογραφική επισκόπηση, αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο και παρακολούθηση σχετικών ταινιών, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό δήλωσε επιπλέον τη συμμετοχή του σε συζητήσεις και επαφές καθώς και εφάρμοσε πρακτικά τη νέα γνώση στη σχολική τάξη στην οποία εργάζεται.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα δηλώνουν ότι οι «πρωτοβουλίες του μαθητή, η αυτενέργεια και η συνεργατικότητα» αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο της Παιδαγωγικής Φρενέ για την υλοποίηση του δικού τους οράματος για στην Εκπαίδευση.

Οι τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ που θα μπορούσαν κατά κύριο λόγο να στηρίξουν την υλοποίηση του προσωπικού οράματος των συμμετεχόντων για την Εκπαίδευση είναι το «Συμβούλιο της Τάξης», τα «Τι Νέα», τα «Μικρά βιβλία» και η «Σχολική Εφημερίδα». Οι τεχνικές αυτές αποτελούν και τις τρεις πρώτες επιλογές των συμμετεχόντων για τις οποίες δηλώνουν ότι αποκτήθηκε μεγαλύτερη εμπειρία και ως λόγος απόκτησης αυτής της εμπειρίας, προκρίνεται η πραγματοποίηση «βιωματικών δράσεων».

Πράγματι, και σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων, τα βιωματικά εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή του Προγράμματος παρουσίασαν αρκετά έως πάρα πολύ υψηλό βαθμό αποτελεσματικότητας ως προς την εξοικείωσή τους με τις τεχνικές της Παιδαγωγικής Φρενέ και προτείνουν την ενίσχυση της βιωματικής προσέγγισης την οποία θεωρούν ως την πιο αποδοτική διαδικασία από τους επιμορφωτές ενώ, αντιστρόφως ανάλογα, η λιγότερο αποδοτική διαδικασία ήταν οι θεωρητικές προσεγγίσεις – εισηγήσεις.

Ως προς το βαθμό ετοιμότητας ένταξης της Παιδαγωγικής Φρενέ και, παράλληλα, το βαθμό εφικτότητας εφαρμογής στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, οι συμμετέχοντες, σε μεγάλο ποσοστό εκφράζουν μια αισιόδοξη προοπτική θεωρώντας ότι αισθάνονται αρκετά έως πάρα πολύ έτοιμοι να

εντάξουν την Παιδαγωγική Φρενέ στη διδακτική πράξη και θεωρούν ότι στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι εφικτό να ενσωματωθούν οι πρακτικές της παιδαγωγικής αυτής προσέγγισης.

Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν εμπόδια για την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα όπως το «Κυρίαρχο διδακτικό μοντέλο - Αντίσταση εκπαιδευτικών - γονέων και τη «Γραφειοκρατία – Υπερ-συγκεντρωτικό θεσμικό πλαίσιο - Μη ευέλικτη διοίκηση - Πολιτικές αντιστάσεις». Ωστόσο,, η εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ στην Ελλάδα θα μπορούσε να βασιστεί στην «Ευελιξία του ΑΠ - Δυνατότητα αυτενέργειας - Ευέλικτη ζώνη – Διαθεματικότητα».

Βασικοί στόχοι των εκπαιδευτικών, από την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ, είναι η Συνεργατικότητα, η Αλληλεγγύη, η Μείωση ανταγωνιστικής λογικής, ένα δημοκρατικό σχολείο, ανοικτό στην κοινωνία και η αυτονομία και ελευθερία των μαθητών.

Στο πλαίσιο του προγραμματισμού του 2^{ου} έτους εφαρμογής του Προγράμματος οι συμμετέχοντες του 1^{ου} έτους κατέθεσαν και τις προτάσεις τους οι οποίες είναι: τα νέα εργαστήρια πρακτικής εφαρμογής, η εμφάθυνση σε συγκεκριμένες θεματικές, οι επισκέψεις στα σχολεία των επιμορφωτών ή των εκπαιδευτικών σε τάξεις Φρενέ, η επικοινωνία με επιμορφωτές (Δικτύωση - Ομάδες συναντήσεων και ανατροφοδότησης),

Τέλος, ενθαρρυντικά στοιχεία και βασικά κριτήρια επιτυχούς διεξαγωγής της πρώτης φάσης του Προγράμματος αποτελούν: 1) η δήλωση επιθυμίας εφαρμογής της Παιδαγωγικής Φρενέ από το σύνολο σχεδόν των εκπαιδευτικών που παρακολούθησαν το Πρόγραμμα προβάλλοντας ως κύριους λόγους τη «Βελτίωση των διδακτικών τεχνικών στην τάξη - Καινοτομία - Διέξοδος σε παιδαγωγικές δυσκολίες», την «Ανάπτυξη προσωπικότητας και δεξιοτήτων του μαθητή - Δίνει ρόλο και λόγο στον μαθητή με ψυχολογικά κίνητρα» και την «Υλοποίηση προσωπικού οράματος για την εκπαίδευση», και 2) τα κύρια συναισθήματα των εκπαιδευτικών από τη συμμετοχή τους που ήταν η «Χαρά και ενθουσιασμός», η «Ελπίδα για το μέλλον - Αισιοδοξία – Ανανέωση», η «Περιέργεια - Έκπληξη - Προβληματισμός - Αγωνία για το πως εφαρμόζεται», η «Αυτοπεποίθηση - Ασφάλεια – Δύναμη» και η «Ικανοποίηση - Αίσθημα εποικοδομητικής/δημιουργικής εμπειρίας».

Την έρευνα πραγματοποίησαν για το Πιλοτικό πρόγραμμα οι παρακάτω εκπαιδευτικοί-ερευνητές στην Παιδαγωγική Φρενέ:

Πέτρος Τραντάς

Βασιλεία Δηλαβέρη

Δέσποινα Καρακατσάνη

Σοφία Λάχλου